

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/14/2003

CZY W POLSCE POWINNA POWSTAĆ NOWA PARTIA POLITYCZNA?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ 2003

W dyskusjach na temat polskiej sceny politycznej często mówi się o słabnącym zainteresowaniu Polaków wyborami i w ogóle uczestnictwem w procedurach demokratycznych. Generalnie Polacy negatywnie oceniają działalność instytucji przedstawicielskich, takich jak Sejm czy Senat. Niemal połowa (46%) uważa, że Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, a inne nie mają swojej sejmowej reprezentacji, ponad jedna czwarta (26%) sądzi, że większość społeczeństwa nie ma obecnie swojej reprezentacji w parlamencie¹. Oceny te znajdują również potwierdzenie w deklaracjach wyborczych - w ostatnim okresie niemal do jednej piątej wzrósł odsetek osób deklarujących chęć wzięcia udziału w wyborach parlamentarnych, ale niewiedzących, któremu z ugrupowań udzielić poparcia². W styczniowym sondażu³ zapytaliśmy ankietowanych, czy ich zdaniem na polskiej scenie politycznej jest miejsce na nowe ugrupowanie polityczne, a także o to, jaki powinno ono mieć charakter.

O POCZUCIU REPREZENTATYWNOŚCI

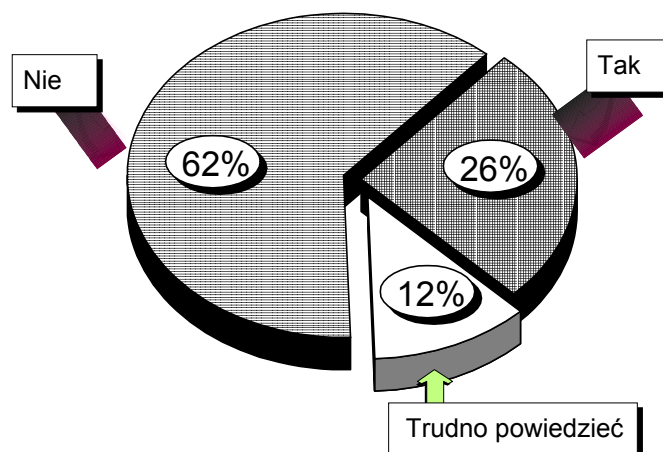
Większość respondentów (62%) nie jest usatysfakcjonowana sytuacją na polskiej scenie politycznej i ocenia, że żadna z funkcjonujących w Polsce partii nie wzbudza ich pełnego zaufania. Tylko nieco ponad jedna czwarta (26%) uważa, że jest w naszym kraju taka partia, którą z pełnym przekonaniem może poprzeć w wyborach.

¹ Por. komunikat CBOS „Sejm IV kadencji po pierwszym roku funkcjonowania”, styczeń 2003.

² Zob. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w styczniu”, styczeń 2003.

³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (152) przeprowadzono w dniach od 3 do 6 stycznia 2003 roku na liczącej 1025 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY NA POLSKIEJ SCENIE POLITYCZNEJ ISTNIEJE TAKA PARTIA, NA KTÓRĄ MOŻE PAN(I) Z PEŁNYM PRZEKONANIEM GŁOSOWAĆ W WYBORACH PARLAMENTARNYCH CZY TEŻ NIE?

Brak odpowiedniego reprezentanta wśród ugrupowań obecnych na naszej scenie politycznej w największym stopniu odczuwają osoby młode, choć nie najmłodsze, mające od 25 do 34 lat (69%) oraz w średnim wieku (od 35 do 44 roku życia - 71%). Częściej niż pozostali niedoreprezentowani czują się mieszkańcy najmniejszych miast (68%). W grupach społeczno-zawodowych przekonanie, że nie ma na kogo głosować, najczęściej wyrażają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy fizyczno-umysłowi (po 73%) oraz robotnicy - zarówno wykwalifikowani (70%), jak i niewykwalifikowani (74%). Jeśli chodzi o orientację polityczną badanych, trudności z wyborem ugrupowania, któremu można byłoby zaufać, w największym stopniu mają osoby o poglądach centrowych (70%).

Nawet wśród zadeklarowanych uczestników wyborów ponad połowa (52%) uważa, że na polskiej scenie politycznej nie ma ugrupowania, na które z pełnym przekonaniem mogłaby oddać swój głos w wyborach; przeciwnego zdania jest tylko 38% potencjalnych uczestników głosowania. Brak reprezentacji politycznej odczuwają przede wszystkim wyborcy chcący głosować na PiS, PO, UP, a także na małe i niezbyt liczące się na naszej scenie ugrupowania polityczne. Jednak w największym stopniu frustracje związane z brakiem reprezentacji

politycznej dotyczą osób niebiorących udziału w wyborach oraz tych, które chciałyby głosować, ale nie wiedzą, na kogo oddałyby swój głos.

Tabela 1

Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych	Czy na polskiej scenie politycznej istnieje taka partia, na którą może Pan(i) z pełnym przekonaniem głosować w wyborach parlamentarnych czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	57	40	3
UW	57	34	9
Samoobrona	52	40	9
LPR	51	44	5
PSL	45	48	7
PO RP	39	53	7
PiS	32	66	3
UP	28	50	22
Pozostałe partie	28	62	10
Niezdecydowani	6	70	24
Niegłosujący	13	73	14

CZY POLACY ODCZUWAJĄ POTRZEBĘ UTWORZENIA NOWEJ PARTII?

Spośród wielu określeń używanych do charakterystyki partii politycznych, jakie przedstawiliśmy badanym do wyboru, żadne - poza jednym i nietypowym - nie wzbudziło szerszej aprobaty. Można przypuszczać, że uogólniona niechęć do partii politycznych, którą często diagnozujemy w badaniach, wpłynęła także na tę próbę doprecyzowania charakteru niszy politycznej, którą powinna wypełnić nowa partia. Polacy nie odczuwają braku takiej partii - wszystko jedno, czy miałaby ona charakter lewicowy czy prawicowy czy też narodowy lub liberalny. Nie chcieliby utworzenia żadnej z nich, choć jednocześnie nie mają poczucia, że istnieją ugrupowania polityczne, które ich reprezentują.

Styczniowe badanie zbieгло się w czasie z mającym bardzo dramatyczny i poruszający przebieg protestem Ruchu Obrony Bezrobotnych, którego przedstawiciele siłą wdarli się do parlamentu i doprowadzili do przerwania obrad. Okazuje się, że idea utworzenia

organizacji politycznej, mającej bronić interesów bezrobotnych spotkała się z poparciem niemal połowy ankietowanych. Abstrahując od realności i sensu tworzenia takiego ruchu, można wnioskować, że zdaniem badanych właśnie sprawy i interesy obywateli niemających pracy w największym stopniu są „niepolityczne” - nieobecne i niereprezentowane w publicznym dyskursie.

Tabela 2

Czy uważa Pan(i), że na polskiej scenie politycznej powinna powstać jakaś nowa partia (o charakterze):	Raczej tak	Raczej nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
- broniąca bezrobotnych	48	41	11
- robotniczym	19	66	15
- prawicowym	14	69	17
- narodowym	13	72	15
- proeuropejskim	13	69	18
- chłopskim	12	72	16
- centroprawicowym	11	71	18
- centrowym	11	70	19
- liberalnym	10	73	18
- centrolewicowym	9	73	18
- katolickim	9	76	16
- lewicowym	7	77	16
- socjalistycznym	5	80	15
- komunistycznym	2	84	14
- ateistycznym	2	82	16

Oceny badanych mogą świadczyć nie tylko o niechęci do partii politycznych, niezależnie od tego, pod jakim politycznym szyldem by powstały, ale także o braku wyrobienia politycznego znacznej części społeczeństwa i rzeczywistej wiedzy o tym, co się kryje za tymi hasłami. Charakterystyczne jest, że odsetki wskazań „trudno powiedzieć” są - poza nielicznymi wyjątkami - wyższe niż deklaracje poparcia.

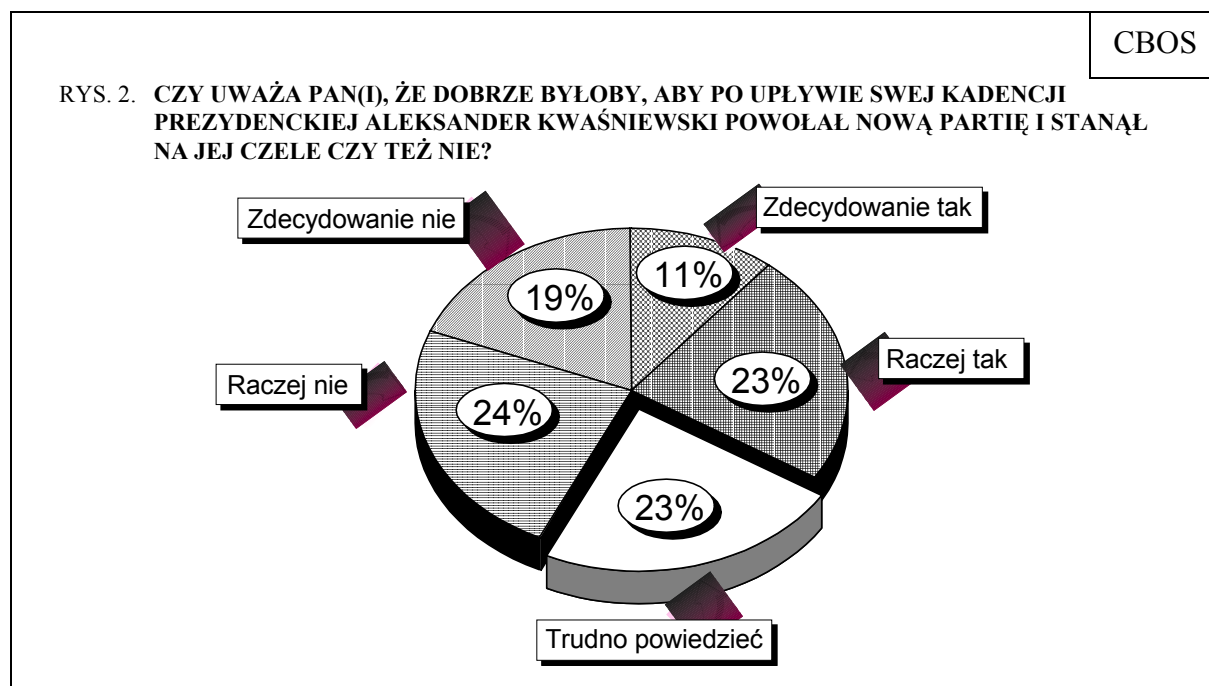
Poza kwestią bezrobocia stosunkowo największe poparcie zyskała idea utworzenia partii o charakterze robotniczym. Ze zbliżoną aprobatą spotkały się propozycje powołania do życia ugrupowania o charakterze prawicowym, narodowym, proeuropejskim, chłopskim, centroprawicowym, centrowym lub liberalnym. Wydaje się, że poza określeniem „partia

broniąca bezrobotnych” odsetek zwolenników poszczególnych opcji świadczy przede wszystkim o popularności poszczególnych haseł politycznych, w mniejszym zaś stopniu odpowiada rzeczywistemu zapotrzebowaniu wyborców.

PARTIA PREZYDENCKA?

Ostatnio w mediach coraz częstsze są dyskusje na temat przyszłości polskiej sceny politycznej po zakończeniu kadencji obecnego prezydenta. Pojawiły się spekulacje, że Aleksander Kwaśniewski po swej drugiej, a zarazem ostatniej kadencji prezydenckiej będzie chciał zdyskontować swoją popularność i utworzyć nowe ugrupowanie polityczne, które skupiłoby jego zwolenników, a także przyciągnęło wyborców niemających poczucia, że istnieją partie polityczne, które ich reprezentują. Tego rodzaju przewidywania - w tej chwili raczej o charakterze *political fiction*, mimo swej spekulatywności i pewnej porcji zabawy - bywają pouczające, są bowiem dobrym sposobem na prognozowanie zmian w najbliższej przyszłości. Co na ten temat sądzą Polacy?

Ponad jedna trzecia ankietowanych (34%) uważa, że propozycja utworzenia przez Aleksandra Kwaśniewskiego własnej partii to dobry pomysł. Większa grupa (43%) jest jednak zdania, że obecny prezydent nie powinien tworzyć własnej partii.

Wśród osób opowiadających się za tym, aby po upływie swej kadencji prezydenckiej Aleksander Kwaśniewski powołał nowe ugrupowanie i stanął na jego czele, największą aprobatę zyskałaby partia, która programowo zajęłaby się sprawami bezrobotnych.

Tabela 3

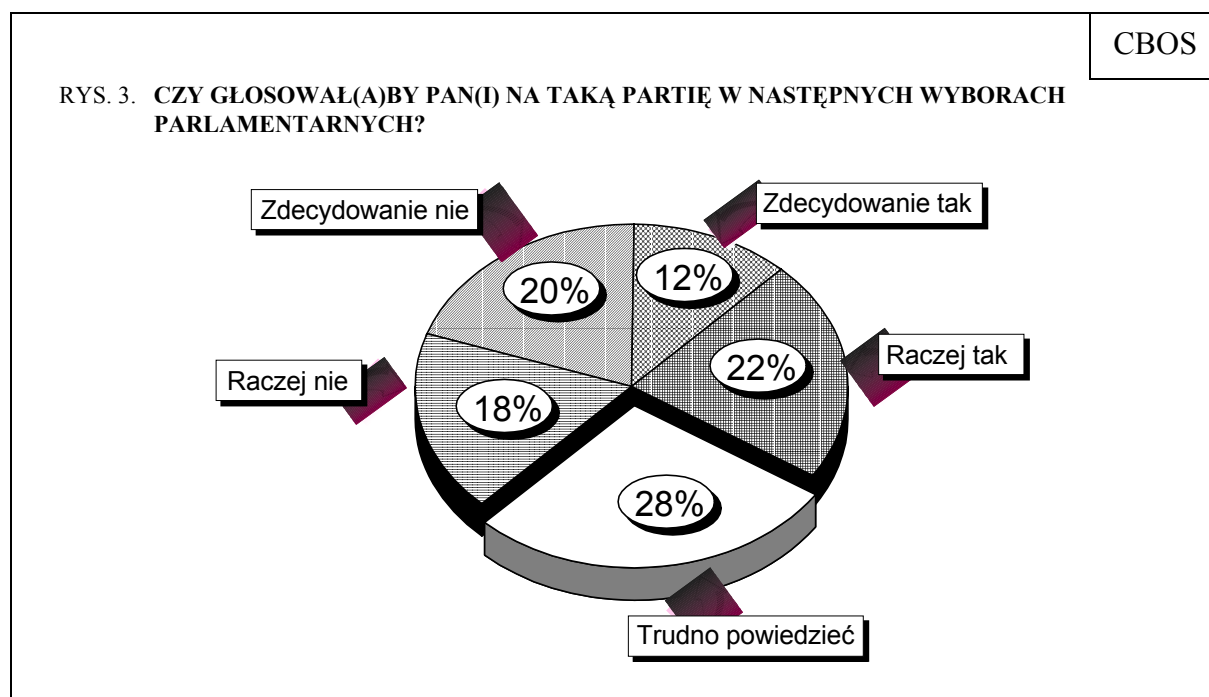
Deklaracje ankietowanych opowiadających się za powołaniem nowej partii przez Aleksandra Kwaśniewskiego po upływie jego kadencji prezydenckiej (N=346)			
Czy uważa Pan(i), że na polskiej scenie politycznej powinna powstać jakaś nowa partia (o charakterze):	Raczej tak	Raczej nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
- broniąca bezrobotnych	62	34	5
- robotniczym	28	63	9
- proeuropejskim	20	67	13
- narodowym	19	71	10
- prawicowym	18	70	12
- chłopskim	16	73	10
- centrolewicowym	15	71	14
- centroprawicowym	15	70	15
- centrowym	14	71	15
- lewicowym	13	76	11
- liberalnym	12	73	15
- katolickim	11	78	11
- socjalistycznym	8	82	11
- komunistycznym	4	86	10
- ateistycznym	3	86	11

Zastanawiające jest to, że brak poczucia reprezentacji w ugrupowaniach istniejących na scenie politycznej raczej nie idzie w parze z poparciem dla idei utworzenia przez Aleksandra Kwaśniewskiego własnej partii. Można sądzić, iż osoby, które twierdzą, że nie mają na kogo głosować w wyborach parlamentarnych, postrzegają prezydenta jako część obecnego establishmentu i z tego powodu nie spodziewają się wiele po partii, która miałaby powstać.

Tabela 4

Czy na polskiej scenie politycznej istnieje taka partia, na którą może Pan(i) z pełnym przekonaniem głosować w wyborach parlamentarnych czy też nie?	Czy uważa Pan(i), że dobrze byłoby, aby po upływie swej kadencji prezydenckiej Aleksander Kwaśniewski powołał nową partię i stanął na jej czele czy też nie?			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
	w procentach			
Tak	38	52	10	100
Nie	34	46	21	100
Trudno powiedzieć	26	15	60	100

Jedna trzecia ogółu respondentów (34%) byłaby gotowa głosować na partię utworzoną przez Aleksandra Kwaśniewskiego. Tylko nieco większa grupa (38%) nie udzieliłaby poparcia nowemu ugrupowaniu. Ponad jedna czwarta ankietowanych (28%) nie ma zdania w tej sprawie.

Gdyby prezydent Aleksander Kwaśniewski utworzył nowe ugrupowanie, spotkałoby się ono z poparciem przede wszystkim ludzi młodych - do 34 roku życia (por. tabele aneksowe), mieszkańców miast największych oraz najmniejszych, częściej respondentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a także mających wyższe wykształcenie, uzyskujących średnie bądź najniższe dochody na osobę w rodzinie. W grupach

społeczno-zawodowych na nowe ugrupowanie częściej niż inni głosowaliby robotnicy, a także uczniowie i studenci oraz bezrobotni. Jeśli chodzi o poglądy polityczne badanych, jego zwolennikami byłoby przede wszystkim respondenci o orientacji centrowej (44%) i lewicowej (43%).

Na nową partię gotowa byłaby głosować większość obecnych zwolenników UP (54%) oraz połowa dzisiejszych sympatyków SLD (50%). Nowe ugrupowanie spotkałoby się z dobrym przyjęciem wśród osób, które obecnie deklarują, że nie wezmą udziału w wyborach (35%), a także respondentów zamierzających głosować, lecz niedostrzegających wśród istniejących dziś partii takiej, której chcieliby powierzyć władzę (38%). Najbardziej swoje sympatie gotowi byłoby zmienić na rzecz nowej partii zwolennicy Samoobrony, PO i PiS.

Tabela 5

Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych	Czy głosował(a)by Pan(i) na taką partię w następnych wyborach parlamentarnych?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
UP	54	30	15
SLD	50	25	24
UW	31	31	38
LPR	27	57	16
PSL	23	48	29
PiS	19	61	20
PO RP	13	60	27
Samoobrona	12	61	28
Inne partie	31	31	38
Niezdecydowani	38	21	41
Niegłosujący	35	37	29

Osoby gotowe głosować na partię Aleksandra Kwaśniewskiego to głównie respondenci, którzy w obecnym układzie sceny politycznej nie wybierają się na wybory (49%). Wśród zwolenników nowej partii relatywnie spory jest też odsetek osób chcących głosować, lecz nieznajdujących wśród obecnie funkcjonujących partii takiej, którą warto by poprzeć (11%). Zatem powstanie nowej partii przyciągnęłoby - zgodnie z deklaracjami

badanych - przede wszystkim osoby niebiorące obecnie udziału w życiu politycznym. W skład elektoratu nowej partii weszłoby także - według własnych deklaracji - 19% obecnych sympatyków SLD, po 3% dzisiejszych zwolenników PiS, UP, LPR i PSL oraz po 2% osób głosujących na UW i PO.

Ponad cztery piąte ankietowanych opowiadających się za powołaniem przez Aleksandra Kwaśniewskiego nowej partii byłoby gotowych udzielić jej kredytu zaufania i głosować na nią w wyborach parlamentarnych.

Tabela 6

Czy uważa Pan(i), że dobrze byłoby aby po upływie kadencji prezydenckiej Aleksander Kwaśniewski powołał nową partię i stanął na jej czele czy też nie?	Czy głosowa(a)łby Pan(i) na taką partię w następnych wyborach parlamentarnych?			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
	w procentach			
Tak	85	4	11	100
Nie	6	78	16	100
Trudno powiedzieć	9	15	76	100

W sumie zatem 29% ogółu ankietowanych opowiada się za tym, aby Aleksander Kwaśniewski po upływie kadencji prezydenckiej powołał do życia nową partię polityczną, a jednocześnie gotowych byłoby na kredyt wesprzeć taką inicjatywę i głosować na nową partię.

★

★

★

Większość Polaków nie jest usatysfakcjonowana sytuacją na polskiej scenie politycznej i ocenia, że żadna z funkcjonujących na niej partii nie wzbudza ich pełnego zaufania. Nawet potencjalni uczestnicy głosowania nie są w pełni zadowoleni z wyboru, jaki mają. Ponad jedna trzecia ogółu respondentów popiera pomysł, by Aleksander Kwaśniewski

po zakończeniu kadencji prezydenckiej powołał do życia nowe ugrupowanie polityczne i stanął na jego czele. Taka sama liczebnie grupa deklaruje, że gotowa byłaby głosować na nową partię.

Wydaje się, że partia Aleksandra Kwaśniewskiego, bazując na popularności prezydenta, nominalnie mogłaby liczyć na spore - jak na nasze warunki - poparcie społeczne. Jej powstanie mogłoby skłonić do udziału w życiu politycznym sporą część obywateli obecnie w nim nieuczestniczących. Jednak trzeba zastrzec, że pytanie o gotowość głosowania tylko na jedno ugrupowanie może dawać nieco zawyżone wyniki. Deklaracje ankietowanych kształtowałyby się zapewne nieco inaczej, gdyby dokonywali oni wyboru z listy wszystkich partii, na której partia Aleksandra Kwaśniewskiego pojawiłaby się obok innych konkurencyjnych ugrupowań.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy na polskiej scenie politycznej istnieje taka partia, na którą może Pan(i) z pełnym przekonaniem głosować w wyborach parlamentarnych czy też nie?

	Tabela 1. Czy na polskiej scenie politycznej istnieje taka partia, na którą może Pan(i) z pełnym przekonaniem głosować w wyborach parlamentarnych czy też nie?			
	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	62	12	1023
Płeć				
Mężczyźni	31	62	7	489
Kobiety	21	62	17	534
Wiek				
18-24 lat	24	61	15	158
25-34	17	69	14	185
35-44	23	71	6	192
45-54	28	65	6	208
55-64	40	49	12	102
65 lat i więcej	30	48	22	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	27	60	13	376
Miasto do 20 tys.	17	68	14	127
20-100 tys.	26	61	13	208
101-500 tys.	29	61	10	188
501 tys. i więcej mieszk.	30	60	9	124
Wykształcenie				
Podstawowe	24	55	22	261
Zasadnicze zawodowe	26	65	10	306
Średnie	27	63	10	345
Wyższe	29	66	5	112
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	20	73	7	64
Prac. umysł. niż. szczebla	30	63	7	94
Pracownicy fiz. - umysł.	19	73	7	95
Robotnicy wykwalifikowani	22	70	7	87
Robotnicy niewykwalifik.	24	74	2	47
Rolnicy	32	67	1	54
Pracujący na własny rach.	37	61	2	38
Bierni zawodowo				
Renciści	24	53	23	105
Emeryci	34	47	18	182
Uczniowie i studenci	28	51	21	74
Bezrobotni	21	65	14	143
Gospodynie domowe i inni	22	64	14	35
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	25	66	9	160
spółce właścicieli	25	70	6	80
prywatnych i państwa	25	70	6	80
sekt. pryw. poza rolnict.	24	72	4	193
prywatnym gosp. rolnym	31	68	1	60
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	25	62	13	130
300-399	31	53	16	100
400-599	21	67	12	187
600-800	32	59	9	158
Powyżej 800 zł	35	58	7	151
Ocena własnych war. mater.				
Złe	22	66	12	313
Średnie	26	61	13	465
Dobre	31	57	12	245
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	25	59	16	53
Raz w tygodniu	28	59	13	542
1-2 razy w miesiącu	17	70	13	148
Kilka razy w roku	30	63	7	179
W ogóle nie uczestniczy	23	62	16	98
Poglądy polityczne				
Lewica	40	57	3	243
Centrum	18	70	12	274
Prawica	38	57	8	256
Trudno powiedzieć	12	62	26	249

Tabela 2. Czy uważa Pan(i), że na polskiej scenie politycznej powinna powstać jakaś nowa partia broniąca bezrobotnych? (%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	41	11	1022
Płeć				
Meżczyźni	45	47	8	486
Kobiety	49	36	14	536
Wiek				
18-24 lat	51	39	10	157
25-34	47	42	11	185
35-44	47	45	9	190
45-54	52	39	9	211
55-64	43	46	11	102
65 lat i więcej	43	39	18	177
Miejsce zamieszkania				
Wies	49	39	12	376
Miasto do 20 tys.	48	35	17	127
20-100 tys.	50	41	9	205
101-500 tys.	55	37	8	191
501 tys. i więcej mieszk.	29	60	10	124
Wykształcenie				
Podstawowe	51	32	17	262
Zasadnicze zawodowe	50	40	10	304
Średnie	48	44	8	344
Wyższe	31	59	9	112
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	34	59	8	64
Prac.umysł.hiz.szczebła	52	40	8	93
Pracownicy fiz.-umysł.	43	45	11	95
Robotnicy wykwalifikowani	51	41	8	89
Robotnicy niewykwalifik.	37	57	6	46
Rolnicy	48	51	1	54
Pracujący na własny rach.	42	48	10	38
Bierni zawodowo				
Renciści	45	35	20	105
Emeryci	45	41	15	182
Uczniowie i studenci	41	48	11	74
Bezrobotni	67	24	9	143
Gospodynie domowe i inni	46	35	18	35
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	46	46	8	159
społce właścicieli	46	46	8	82
prywatnych i państwa	43	48	9	193
sekt. pryw. poza rolnict.	50	49	1	60
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	60	33	7	132
300-399	48	32	20	100
400-599	60	30	10	185
600-800	45	44	11	156
Powyżej 800 zł	36	57	6	151
Ocena własnych war. mater.				
Złe	53	35	12	315
Średnie	49	40	11	464
Dobre	38	52	10	243
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	29	58	13	53
Raz w tygodniu	49	39	12	541
1-2 razy w miesiącu	55	38	8	148
Kilka razy w roku	49	42	9	179
W ogóle nie uczestniczy	40	46	14	98
Poglądy polityczne				
Lewica	50	45	5	243
Centrum	50	40	10	273
Prawica	48	46	6	254
Trudno powiedzieć	42	35	23	251

Tabela 3. Czy uważa Pan(i), że dobrze byłoby, aby po upływie swej kadencji prezydenckiej Aleksander Kwaśniewski powołał nową partię i stanął na jej czele czy też nie?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	43	23	1025
Płeć				
Meżczyźni	32	51	17	489
Kobiety	35	36	28	536
Wiek				
18-24 lat	45	33	23	158
25-34	38	43	19	185
35-44	32	48	20	192
45-54	31	52	17	211
55-64	26	49	25	102
65 lat i więcej	30	35	35	177
Miejsce zamieszkania				
Wies	36	40	24	376
Miasto do 20 tys.	33	40	27	127
20-100 tys.	29	45	27	208
101-500 tys.	33	48	19	191
501 tys. i więcej mieszk.	40	46	14	124
Wykształcenie				
Podstawowe	33	33	34	262
Zasadnicze zawodowe	35	44	21	306
Średnie	35	46	19	345
Wyższe	29	60	11	112
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	19	70	10	64
Prac.umysł.hiz.szczebła	32	50	18	94
Pracownicy fiz.- umysł.	38	42	19	95
Robotnicy wykwalifikowani	38	41	21	89
Robotnicy niewykwalifik.	58	17	25	47
Rolnicy	16	73	11	54
Pracujący na własny rach.	24	55	21	38
Bierni zawodowo				
Renciści	28	40	32	105
Emeryci	27	42	31	182
Uczniowie i studenci	47	24	28	74
Bezrobotni	44	38	18	143
Gospodynie domowe i inni	30	46	24	35
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	31	50	18	160
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	39	45	15	82
sekt. pryw. poza rolnict.	40	40	19	193
prywatnym gosp. rolnym	15	72	12	60
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	38	35	27	132
300-399	33	48	20	100
400-599	46	38	16	187
600-800	31	49	20	158
Powyżej 800 zł	28	55	16	151
Ocena własnych war. mater.				
Złe	29	47	25	315
Średnie	36	39	25	465
Dobre	36	48	16	245
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	18	58	24	53
Raz w tygodniu	33	43	25	544
1-2 razy w miesiącu	38	35	26	148
Kilka razy w roku	36	49	15	179
W ogóle nie uczestniczy	37	42	21	98
Poglądy polityczne				
Lewica	43	49	8	243
Centrum	42	55	23	274
Prawica	27	38	15	256
Trudno powiedzieć	24	32	44	251

Tabela 4. Czy głosował(a)by Pan(i) na taką partię w następnych wyborach parlamentarnych?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	38	28	1025
Płeć				
Mężczyźni	32	45	23	489
Kobiety	35	32	33	536
Wiek				
18-24 lat	40	28	32	158
25-34	45	33	22	185
35-44	30	46	25	192
45-54	28	45	27	211
55-64	30	41	29	102
65 lat i więcej	28	35	38	177
Miejsce zamieszkania				
Wies	33	35	31	376
Miasto do 20 tys.	38	31	31	127
20-100 tys.	28	43	29	208
101-500 tys.	32	42	26	191
501 tys. i więcej mieszk.	40	41	19	124
Wykształcenie				
Podstawowe	30	33	37	262
Zasadnicze zawodowe	38	38	24	306
Średnie	31	39	30	345
Wyższe	36	50	14	112
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	24	60	16	64
Prac.umysł.hiz.szczebła	33	43	24	94
Pracownicy fiz.- umysł.	33	42	25	95
Robotnicy wykwalifikowani	39	39	23	89
Robotnicy niewykwalifik.	52	24	24	47
Rolnicy	13	51	36	54
Pracujący na własny rach.	33	38	29	38
Bierni zawodowo				
Renciści	28	36	36	105
Emeryci	28	42	30	182
Uczniowie i studenci	42	25	33	74
Bezrobotni	42	30	28	143
Gospodynie domowe i inni	38	26	37	35
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	33	42	24	160
spółce właścicieli	39	47	14	82
prywatnych i państwa	38	36	26	193
sekt. pryw. poza rolnict.	13	53	35	60
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	39	33	28	132
300-399	31	40	29	100
400-599	47	33	20	187
600-800	29	43	27	158
Powyżej 800 zł	32	42	26	151
Ocena własnych war. mater.				
Złe	28	42	30	315
Średnie	36	34	30	465
Dobre	35	41	24	245
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	19	54	27	53
Raz w tygodniu	32	37	31	544
1-2 razy w miesiącu	35	30	35	148
Kilka razy w roku	39	44	17	179
W ogóle nie uczestniczy	37	38	25	98
Poglądy polityczne				
Lewica	43	34	23	243
Centrum	44	30	26	274
Prawica	23	57	19	256
Trudno powiedzieć	23	32	45	251